

Litteratur

Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS) — som är en sammanlutning av enskilda personer inom svenskt näringsliv, fristående från politiska partier och intresseorganisationer — höll i september 1963 en konferens i Saltsjöbaden. Inledningsföredragen och en sammanfattning av debatten har under titeln "Skatter och ekonomisk utveckling" utgivits i förbundets skriftserie Studier och debatt. Skriften som är häftad och omfattar ett åttiotal sidor, kostar 9 kr och kan rekvideras från förbundet, Sköldungagatan 2, Stockholm Ö, postgiro 35 62 60.

Föredragshållare var docenterna Karl-Olof Faxén och Dag Helmers, fil. dr Erik Höök, fil. lic. Östen Johansson, professor Leif Mutén, docenten Mogens Eggert Møller och advokaten Claes Sandels.

Konferensens syfte var att belysa svårigheterna att finna en rimlig skattepolitik för vårt i snabb omvandling stadda samhälle.

Dessa svårigheter framträdde särskilt klart vid konferensämnet "Skatter och ekonomisk utveckling", där Faxén och Mutén höll inledningsföredragen. Man vet inte mer om drivkraften till den ekonomiska utvecklingen än att ett antal faktorer — bland vilka kan nämnas forskning, utbildning, sk vardagsrationalisering och kapitalbildning — i ett invecklat samspel har betydande inflytande. Kapitalkatterna eller nettovinstskatten för bolag, arvs-katten, förmögenhetsskatten samt den personliga inkomstskatten i de högre progressionsskikten antas i den dagliga debatten inverka på kapitalbildningen. Man vet dock inte om dessa skatter verk-

ligen stannar på kapitalets innehavare eller om de övervältras på andra grupper i samhället. Även om man antar att de inverkar på kapitalbildningen är, framhåller Faxén, storleken av effekten okänd. Han anser också att ett sådant påstående som: "Ju mer skatt vi lägger på produktionsfaktorn kapital och ju mindre vi lägger på produktionsfaktorn arbete, desto sämre ekonomisk utveckling får vi", måste antas utgöra en alltför grov förenkling av problemet. Enligt Faxén bör man istället se på olika företagsformers och skilda sektorerers möjligheter till kapitalbildning. Han tror också att standardutjämningsens effekt vanligen överdrivs i den politiska debatten. Ur den ekonomiska utvecklingens synvinkel torde sådan utjämnning i vissa lägen inte vara önskvärd. Enligt Faxén har "rörligheten" och samspelen mellan flertalsbolag och familjeföretag stor betydelse för utvecklingen. Med rörlighet åsyftar han, att företag grundas, utvecklas, fusioneras, köps, säljs och så vidare. Skattesystemet bör därför vara så utformat att rörligheten inte hindras. Faxén tror att det svenska systemet fyller kraven. Här förefaller Faxén enligt min mening kanske alltför välvillig. Man behöver bara tänka på det förhållandet att de sk inte livsvariga livräntorna diskuterats sedan 1949 utan att beskattningens läge klarlagts (se Hedelius i Sv. skattetidn. 1949 s. 312 ff). Skulle rättsläget tilläventyrs vara fastställt genom utgången i det i RN 1963 nr 7: 12 publicerade rättsfallet måste detsamma anses försvåra överlåtelse av rörelse. Möjligheterna att beakta periodiserade köpeskil-

lingar har beskrivits, vilket måste försvåra anskaffning av kapital för inköp av rörelser. Om jag inte är fel underrättad har Sveriges Köpmannaförbund i skrivelse till finansdepartementet kritiserat rättsläget beträffande beskattning vid överlåtelse av rörelse.

Mutén konstaterar i sitt inledningsföredrag till nämnda ämne, att nuvarande regler gynnar företagssparande framför enskilt sparande. Förklaringen till detta kan ligga i den omständigheten att företagssparandet med dess närmare anknytning till investeringsverksamheten inte enbart — som det passiva sparandet — dämpar efterfrågan på konsumtionsvaror.

Därefter diskuterar Mutén avskrivningsreglernas betydelse för den ekonomiska tillväxten samt investeringsfondernas effekt på viljan att investera. Beträffande avskrivningsreglerna, säger han, att man kan ifrågasätta om en liberalisering bör få traditionell form d v s i form av fria och räkningsenliga avskrivningar. Avskrivning i dämpad takt på nuvärdet kan tänkas vara en bättre lösning. Han tror den senare lösningen skulle föredras om någon våldsammare inflationstakt inte emotses. I konjunkturläge med allmänna inflationsförväntningar bör man däremot lägga tillväxtstimulansen på is.

Slutligen undersöker Mutén om investeringsfonderna — i huvudsak skapade för att utjämna konjunkturväxlingarna — därjämte kan främja den ekonomiska utvecklingen. Han anser att man här i vissa fall kan räkna med investeringsfrämjande effekt. För att sådana investeringar skall anses främja tillväxten fordras det emellertid att de från samhällsekonomisk synpunkt är räntabla. Mutén påpekar också det utvecklingsfrämjande moment som skapats med förordningen om

förlustutjämning. Genom denna kan nya företag i efterhand utnyttja begynnelseförluster. Å andra sidan har det även skett förändringar till det sämre. Han syftar därvid på den omständigheten att pengarnas rörlighet avtagit inom bolagssektorn på grund av den s. k. Annell-lagstiftningen.

Det ovan behandlade avsnittet, skatter och ekonomisk utveckling, stod enligt förlagsreklamen i centrum för debatten. Dessa frågor har nämligen — trots att man inte kan komma till klarhet om övervärtningen — stor betydelse. Läsarna av Skattenytt intresserar sig kanhända ändå mer för de föredrag, som mera anknyter till det dagliga taxeringsarbetet.

Direkt anknytning till gällande rätt har avsnittet ”Penning- och naturainkomst — ett svårlöst problem vid inkomstbeskattningen”. Eggert Møller och Mutén höll inledningsföredragen. Den förre redogör klart och lättfattligt för den teoretiska bakgrunden. Man får en kortfattad sammanställning av de olika inkomstbegrepp, som på ett eller annat sätt påverkat våra skattelagar.

Mutén redogör inte blott för gällande rätt vid beskattning av penning- och naturainkomst utan diskuterar också i någon mån familjebeskattningen t ex gift kvinnas s k förvärvsavdrag. I framställningen lämnas aldrig de ekonomiska problemen ur sikte.

Sedan han redogjort för beskattning av oförytterliga och förytterliga naturaförmaner kommer han in på gränsdragningen mellan avdragsgill driftkostnad och icke avdragsgill levnadskostnad. Här förefaller det, säger Mutén, som om den skattemässiga behandlingen kan bli snävare på grund av att vad som är levnadskostnad förekommer på avdragssidan istället

för — som naturaförmånerna i tjänst — på intäktssidan. I riksskattenämndens meddelande angående bilförmån har man genom att värdera förmånen i överensstämmelse med vad den faktiskt kostat i princip försökt överbrygga skillnaden mellan den som åtnjuter en förmån i tjänst och den som söker dra av kostnaden för samma förmån — åt sig själv — i sin rörelse.

Bilen har ju numera blivit ett mer eller mindre nödvändigt hjälpmedel i arbetet samtidigt som den också förekommer i samband med rekreation och förströelse. Risker för skattesvinn torde därför inte vara obetydlig, trots att skattemyndigheterna givetvis är på sin vakt mot såväl undervärderade bilförmåner som obehöriga avdrag. Mängden av ärenden inbjuder emellertid till slentrianmässig bedömning. Det finns därför ytterligare en risk — men i motsatt riktning — nämligen att vissa skattskyldiga kommer i kläm genom att de i riksskattenämndens meddelande omnämnda jämningsgrunderna inte beaktas i tillbörlig utsträckning. Mutén antyder endast de bevisvärigheter, som uppträder i detta sammanhang. Det är beklagligt att han inte haft möjlighet att gå in på de resonemang, som man brukar eller bör föra för att komma fram till en rättvis bedömning. Den som i samband med läsning av den anmälda skriften ytterligare önskar vidga sin horisont rekommenderas att läsa regeringsrådet Kuylenstiernas artikel i Svensk Skattetidn. 1960 s. 115 ff.

Av de båda inledningsföredragen framgick att den personliga inkomstskatten i sin nuvarande utformning inte sällan kommer i konflikt med principen att var och en skall beskattas efter sin förmåga.

Johansson och Sandels behandlar äm-

net "Skatter och konjunkturstabilisering". Huvudparten av den ekonomiska politikens hjälpmedel kan indelas i penningpolitiska och finanspolitiska åtgärder. Enligt Johansson ställer de rika möjligheterna till variation ävensom den komplexa sammansättningen av mål särskilt höga krav på handhavandet av medlen. Man måste därför också beakta den ekonomiska politikens sekundära verkningar. Johansson belyser påståendet med ett konkret exempel, finansieringen av de högre studierna. Han diskuterar därefter inkomstskatterna såsom konjunkturdämpande medel. Som sådana är de mindre lämpliga genom sin "trögrörlighet." Därefter granskas konjunkturinvesteringsfonderna. Han finner tanken bakom dessa fonder riktig. Anknytningen till ett fondbegrepp anser han onödig och därjämte förknippad med nackdelar ur stabiliseringssynpunkt. Samma resultat skulle kunna uppnås med enklare medel. Såsom tänkbar lösning, föreslår han, att man kompletterar nuvarande "carry-forward"-bestämmelser med "carry-back"-regler.

Sandels påpekar, att investeringsfonderna väckt uppmärksamhet både hemma och utomlands samt att erfarenheterna av fonderna anses goda. Han anser emellertid att detta inte beror på investeringsfonderna såsom sådana utan på myndigheternas sätt att sköta systemet. Avslutningsvis underbygger han sin och Johanssons kritik mot fondbegreppet genom två jämförande exempel.

Slutligen redogör Helmers utförligt för utvecklingen på det internationella skatteområdet. Han berör därvid indirekt och direkt beskattning samt internationell dubbelbeskattning.

Beträffande de indirekta skatterna har

en kommission inom EEC lagt fram ett förslag om harmonisering av de generella omsättningsskatterna. Slutmålet är att i tre etapper nå skattegränsernas slopande. I första etappen skall varje stat inom EEC utforma sin allmänna omsättningsskatt så att den kumulativa effekten försvinner d v s införa en neutral omsättningsskatt. Efter 1963 skall samtliga övergå till ett mervärdesskattesystem. Avsikten är att så småningom införa gemensam mervärdesskatt inom EEC. En del medlemsstater vill emellertid inte gå längre än att icke-kumulativa omsättningsskatter genomföres. Inom EFTA har man inte kommit till något konkret beslut. Helmers framhåller att en begränsad harmonisering inom Norden eller EFTA är utan större intresse. Vi måste undvika att komma i sådant läge att vi gång efter annan tvingas vidtaga anpassningsåtgärder.

Beträffande de direkta skatterna har man ännu inte kommit till något resultat ifråga om harmonisering, vilket inte förvånar med hänsyn till att problemen är så mycket större på detta område.

Av det anförda torde framgå att skriften behandlar ett flertal intressanta och aktuella ämnen. Den rekommenderas för närmare studium.

Översikt över aktuella skattenyheter per november 1963

Den sedvanliga sammanställningen över ändringar i skatteförfattningarna, utarbetad av bankdirektören Erland Gei-

jer, har utkommit som bilaga till Svenska Handelsbankens Index.

Skattefrågor kring 1963 års bokslut

utgiven av Skandinaviska banken.

Broschyren innehåller en översikt över skattefrågor inför bokslutet, vilken sammanställts av bankdirektörerna Ernst Annell och Niklas Cederberg.

Hans Bylin

Lagen om ekonomiska föreningar

av den 1 juni 1961 jämte dithörande författningar med förklaringar, formulär och sakregister m m av justitierådet Erik Hagberg och jur. kand. Sal Nisell, tredje upplagan, innefattande kompletteringar, som föranletts av ändrad lagstiftning eller nyare rättspraxis. Norstedts Gula Bibliotek, Pris inb. kr 28:—.

Lagen om avtal

och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område av Tore Almén och Rudolf Eklund. Åttonde upplagan ombesörjd av Torkel Nordström. Norstedts Gula Bibliotek. Pris inb. kr 19:—.

Hermods korrespondens-institut

har utgivit kurser i Budgetering I och II, Bokföringsorganisation samt Boutredning och arvskifte. Kursernas undervisningsbrev har i inbundet skick överlämnats till Skattenytts expedition för anmälan. Kurserna kunna rekvireras hos Hermods, Fack, Malmö 70.

O. L.